

ANMELDELSE PISA 18. okt. 2018 | kl. 00:00 - Folkeskolen nr. 18 2018

Et brag af en bog på rette tid og sted

Af: Kjeld Kjertmann

Sjældent har man set så megen vigtig ny viden samlet ét sted. Intet mindre end en kraftpræstation. En lammende Pisa-kritik med konstruktive visioner for en alternativ, fremtidsrettet uddannelsestænkning og et tungt lod i vægtskålen til fordel for genindsættelsen af læreren i rollen som den centrale spiller i fremtidens skole og undervisning.

Fakta

Titel

Fremtidsparat?

Forfatter

Dion Sommer, Jacob Klitmøller

Forlag

Hans Reitzels Forlag

Hvilken glæde at skulle anmelde et højt kvalificeret kritisk indlæg i en yderst tiltrængt samfundsdebat om fremtidens uddannelsestænkning i Danmark. Et sandt overflødhedshorn af informationstætte, velskrevne, fagligt lødige artikler om de aktuelle pædagogiske udfordringer i det globaliserede samfund, skrevet af elleve internationalt kendte stjerneforskere, ti nordiske og en tysk.

Bogen hedder "Fremtidssparat? Hinsides PISA – nordiske perspektiver på uddannelse" og udkommer tidsnok til at indgå i lærernes fortsatte kamp for rimelige undervisnings- og arbejdsbetingelser. Den er skrevet til færdiguddannede professionelle, til undervisningsbrug på alle uddannelser, hvor "viden om næste generations læring, dannelse, udvikling og uddannelse er central", og til politikere og embedsmænd med ansvar for skole og uddannelse.

Bogen er ikke mindst vigtig, fordi forskerne normalt kun fremlægger deres resultater i interne fagmiljøer og sjældent blander sig i den offentlige debat. Og dét er alvorligt, for hvordan skal befolkningen og politikerne så kunne tage kvalificeret stilling til den førte uddannelsespolitik? Hvor mange vidste mon, at Pisa-testene i matematik og naturvidenskab er formuleret, så de i praksis mere fungerer som sprogprøver og læseprøver end som måling af fagspecifik viden? At Danmark er det OECD-medlemsland, der mest ukritisk har underlagt sig organisationens økonomiske uddannelsestænkning, og topscoreren Finland det land, der i sine uddannelsesreformer har lagt størst afstand til den?

2000 internationale forskere fra 40 lande har forgæves kritiseret Pisa for sin konkurrence- og markedsorienterede uddannelsespolitik og OECD for sin rolle som selvbestaltet verdensregering for skole og uddannelse. OECD-økonomer har stillet svimlende stigninger i bruttonationalproduktet i udsigt ved bedre Pisa-scoringer på trods af flere årtiers negativ økonomisk udvikling i et topcoreland som Japan og en sønderlemmende kritik af deres statistiske metoder.

Et dækkende billede af bogens meget omfattende og detaljerede Pisa-kritik får man i det effektivt skrevne kapitel tre, mens fremtidsperspektivet behandles i kapitel 14. Herudover behandler bogen emner som præstationsræs, metodeproblemer i Pisa og formålet med skolen.

I kapitel seks advarer Dion Sommer med overbevisende forskningsargumenter imod konsekvenserne af for få pædagoger omkring børnene, og han argumenterer for nødvendigheden af et børnevenligt førstemøde med skriftsprog og matematik formidlet meningsfuldt i en uformel social praksis for at mindske de socialt bestemte forskelle i færdigheder.

I kapitel otte fremhæver redaktørerne tilsvarende, at det underliggende menneskesyn i det fremtidssparate klasseværelse skal bygge på et "fællesmenneskeligt alfabet" og udvikle eleven til at samarbejde "i formelle og uformelle kulturelle institutioner og grupper". Et velgørende modstykke til den nuværende nationalt orienterede samfundsopdragelse og undervisning, der indsnævrer det globale og menneskelige udsyn i et land, hvor det er et handicap at være tosproget, og hvor sprogfag nedlægges på universiteterne for at spare.

Kapitel ni har særlig interesse og tyngde som skrevet af en verdenskendt finsk uddannelsesforsker. Det er en tekst sprængfyldt med argumenter og eksempler fra alverdens skolesystemer på OECD-globaliseringens farer, fælder og vildveje. Kapitlet burde trykkes af Lærerforeningen og rundsendes til samtlige medlemmer og forhandlere som en slagkraftig vidensoprustning til de kommende drøftelser med kommunalpolitikere og KL.

Redaktørernes afsluttende kapitel 14 sprudler af nye tanker og ideer, fremlagt med en sproglig energi og et engagement, der smitter læseren. Som overskrift for den fremtidssparate uddannelse har forfatterne valgt "det unikt menneskelige" som "det humane svar på humanoidalderen" (robotalderen). Vi skal ikke blot passivt afvente fremtiden, men være medskabere

af den. Og her vil udviklingen af "de specifikke, grundlæggende menneskelige kvaliteter" hos næste generation være i fokus for undervisningen med karakterdannelse og "udvikling af et moralsk kompas for menneskelig adfærd" højt på dagsordenen i både dagtilbud og skole.

Hvor klogt at lade klassiske, humanistiske dyder sammen med fagområder relateret til løsningen af presserende, globale problemer være det overordnede sigtepunkt for fremtidens undervisning i en tilværelse stadig mere styret af teknologi og markedshensyn og en verden med voksende behov for internationalt samarbejde og medmenneskelig forståelse. Dette "fællesmenneskelige alfabet" findes ikke i OECD's pædagogiske univers.

Forfatterne slutter bogen med en opfordring til, at Danmark melder sig ud af Pisa med henvisning til "de videnskabelige præmisser og faglige begrundelser for dette", som forskerne i bogen har etableret. Men man kan også læse i bogen, at det ikke er medlemskabet af Pisa i sig selv, der afgør et lands uddannelsespolitik, men suverænt det enkelte lands folkevalgte politikere. To topscorelande som Japan og Finland har således vidt forskellige menneskesyn og uddannelsessystemer. Så det er vores politikere, vi skal bearbejde. Og her har uddannelses- og forskningsminister Tommy Ahlers nu erklæret krig mod den danske nulfejlskultur, og dét er måske begyndelsen på en mere selvstændig dansk uddannelsestænkning.

Jeg savner en fagdidaktisk røst fra ét eller flere af de fag, som Pisa tester: læsning, matematik og naturvidenskab. Og kapitel et kunne med fordel have været kortere og med færre litteraturhenvisninger. Men til gengæld er de interne henvisninger i bogen en god hjælp, så et anmelderhår i suppen forstyrrer ikke det positive helhedsindtryk.

"Fremtidsparat?" har et vigtigt budskab med sin velunderbyggede Pisa-kritik og inspirerende, alternative fremtidsvision om en uddannelsespolitik, der sætter humanisme, samarbejde og tolerance i centrum for den accelererende teknologiudvikling med sine uforudsigelige krav til fremtidens ansatte. Mon ikke "Mestersangerne fra Norden" vil give genlyd i skoledebatten?

Vandkunsten 12, 1467 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk